

גליזון מס' 46 • שנה ב'

העביר והעצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק – גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת יתרו תשפ"ב

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

מפיעטערקוב זצ"ל ולימים נעשה צדיק גדול ומנהיג ישראל, וברבות הימים בימי חליו וזקנותו בא התפארת שלמה זצ"ל לבקרו ומצאנו בוכה, ביקש לנחם אותו ולהפיס את דעתו ואמר הלא כתיב והימים הראשונים יפלו, השיב לו הצדיק חס ושלום איני מוותר על שום עבירה הלא הכל יהפכו לזכיות ואין כל יום ויום שלא אתקן אותו ודפח"ח זיע"א. וזה שהכריז יתרו בבטחה אני חתנך יתרו בא אליך, כלומר עם כל מה שהייתי יתרו כהן מדין הנני עתה בא אליך אל הר סיני להתקרב להי"ת.

וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו שלום. פירש"י איש זה משה שנאמר והאיש משה. צ"ב שקרא הכותב ליתרו רעהו הלא רעהו ממעטין ולא עכו"ם (ב"ק לח), וי"ל עפ"י מה שתרגם יונתן ב"ע ונשק ליה וגייירה וכו', ואחר שנתגייר קראו רעהו. ולעיל (יא ב) וישאלו איש מאת רעהו, אכן תרגם יוב"ע גבר מן רחמיה מצראי, ולא תרגם חבירה כמו בכ"מ דכתיב רעך וכי"ב חביר.

וישתחו וישק לו. ענין הנשיקין י"ל הנה יתרו היה גלגול קין ומשה רבינו גלגול הבל כמבואר בדברי הארז"ל, ואחר שהרג משה גלגול הבל את המצרי שהיה הרע של קין לקיים שופך דם האדם באדם וכו', בא לו אצל יתרו, ויתרו כפר בעבודה זרה כי עד היום כל זמן שהיה הרע בעולם היה יתרו מפטם גלגלים לעבודה זרה וכו', והנה כאשר בא משה אליו שסילק הרע מן העולם אז הטוב נברר ביתרו וכפר בעבודה זרה והשיב למשה התאומה יתירה ונגמר תיקונו וכו', כל זה מבואר בשער הפסוקים. ועי' בס' אגרא דכלה פ' וארא עה"פ ואלעזר בן אהרן וכו', נמצא לפי"ז שכאן פגש משה רבינו שהיה גלגול הבל באחיו קין אחר שבא על תיקונו, ולכן נשקו לאתדבקות רוחא ברוחא, וכל זה נרמז בתרגום יוב"ע ו'נשיק ליה וגייירה' והבן.

ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ד' וכו'. פירש"י למשכן את לבו לקרבו לתורה. צ"ב מהו ויספר וכי כך מקרבין לתורה בסיפורים, תורה ומצוות היה לו להשימיעו. וי"ל ללמדנו גודל הכח שיש בסיפור גבורות ד' ומפעלות הצדיקים שהם המקרבים נפש האדם לאהבת התורה. ובזה י"ל מה שפירש"י בריש פ' בראשית לא היה צריך

ב), וז"ש ויקח יתרו פי' שקיבל קידושין עבורה ועשה בה ליקוחין למשה, ועי' קידושין (סד: במשנה) שיכול האב לקבל קדושין לבתו גדולה כשעשאתו שליח, וז"ש אחר שלוחיה. או י"ל דקיבל קדושין ע"י דורון ששלח לה משה כמו"ש הרשב"ם שלח לה נדוניתה, וז"ש ויקח יתרו וכו' אחר שלוחיה.

ושם האחד אליעזר כי אלהי אבי בעורי ויצלני מחרב פרעה. איתא במדרש (שמו"ר פ"א כ"ו) ולפי שהיה (משה בנערותו) יפה הכל מתאווים לראותו, מי שהיה רואהו לא היה מעביר עצמו מעליו, והיה פרעה מנשקו ומחבקו והוא נוטל כתרו של פרעה ומשימו על ראשו וכו', והיו שם יושבין חרטומי מצרים ואמרו מתייראין אנו מזה שנוטל כתרך ונותנו על ראשו שלא יהיה זה אותו שאנו אומרים שעתיד ליטול מלכות ממך, מהם אומרים להורגו מהם אומרים לשורפו, והיה יתרו יושב ביניהן ואומר להם הנער הזה אין בו דעת אלא בחנו אותו והביאו לפניו בקערה זהב וגחלת אם ישיט ידו לזהב יש בו דעת והרגו אותו ואם ישיט ידו לגחלת אין בו דעת ואין עליו משפט מות, מיד הביאו לפניו ושלח ידו ליקח הזהב ובא גבריאל ודחה את ידו ותפש את הגחלת והכניס ידו עם הגחלת לתוך פיו ונכוה לשונו וממנו נעשה כבד פה וכבד לשון ע"כ. הנה משה אמר על עצמו ואני ערל שפתים, ומשנעשה ערל שפתים לא היה יכול להוציא אותיות בומ"ף שהם אותיות השפתים, אבל עקב זה ניצל מחרב פרעה, ויש ליתן רמז, ב'עזרי ו'יצלני מ'חרב פ'רעה ר"ת בומ"ף.

ויאמר אל משה אני חתנך יתרו בא אליך וגו'. מאי קמ"ל שהוא חותנו מי לא ידע זאת, וי"ל דמלפנים נתגרשה צפורה ושבא לבית אביה ועתה בא והחזירה אל משה כי נשאה שנית כמו"ש לעיל עה"פ ויקח יתרו עשה בה ליקוחין, ע"כ אמר אני חותנך יתרו מעתה הנני שב להיות חותנך.

אני חתנך יתרו בא אליך. די היה לו לומר אני חותנך למה הוצרך להוסיף שמו יתרו, מי לא ידע בזה. ועוד אמרו כמותפאר בכך אני חתנך יתרו מה שבח הוא לו שהיה כהן מדין ועבד עז"ז. וי"ל עפ"י המסופר מהרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א שהחזיר בתשובה את רבי חיים דוד דוקטור

וישמע יתרו. פירש"י שהיו לו ז' שמות וכו' יתר ע"ש שיתר פרשה בתורה. א"כ למה נקראת הפרשה יתרו היה צריך לקרותה יתר, וי"ל 'יתרו' משמעו יתר שלו, כי לנו לא היה צריך פרשה זו כי כל דיין שדן דין אמת וכו' נעשה שותף לקב"ה והיה בכחו של משה רבינו לעשות צדקה ומשפט עם כל ישראל, רק בשביל שיתרו עורר ספק בדבר באמרו לא טוב הדבר וכו', תשש כוחו והוצרכו להעמיד דיינים לסייעו, נמצא שפרשת ואתה תחזה לא לנו נצרכה אלא לו, ולכן נקראת הפרשה יתרו.

שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם האחד אליעזר כי אלהי אבי בעורי ויצלני מחרב פרעה. לכאורה הוא היפך הסדר לפי קורות הזמן שהרי קודם ניצל מחרב פרעה ואח"כ היה גר בארץ מדין. ועוד מקשים למה לא הקדים את נס הצלתו מהקב"ה בשם בנו הראשון. וי"ל הנה מדובר בספרי הפוסקים אודות הנהוג בימינו לקרוא את שם הילדים לפי סדר, הראשון למשפחת האם והשני למשפחת האב וכן עזה"ד, וכן מצינו אצל אהרן הכהן דקרא שם בנו הראשון נדב על שם אביו של אשתו עמינדב, ובנו השני אביהו ע"ש אביו הוא, אכן הד"ט יו"ד סימן כ"ו ס"ק ז' כתב דבר פלא דלכן מתו משום דהשם של בן הראשון שייך לצד של האב, ועיין הגהות מהרש"ם (עירובין סג). שתמה על זה וכתב דכנראה בימיהם היה המנהג לתת שם הראשון לצד של האב עי"ש, ויש בזה אריכות דברים ואכמ"ל. עכ"פ נ"ל שמשה רבינו נהג על דרך שנהא אהרן אחיו, ולכן שם הראשון גרשם ע"ש גר הייתי בארץ נכריה זה שייך לצד האם כי אכן גר אצל אביה במדין, ושם השני ויצלני מחרב פרעה הוא על נס שאירע לו עצמו במצרים.

ויקח יתרו חותן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה. מה הוא ענין לקיחה כאן, מצינו ללשון קיחה על אנשים כמו ויקח אברם את שרי אשתו, קח את הלויים וכו"ב, ופירושו קיחה בדברים, אבל כאן לכאורה לא הוצרך לקחתה בדברים כי לבטח חפצה לשוב אל בעלה משה רבינו אעפ"י שגורשה בגט כדאיתא במכילתא, ואולי י"ל הנה יתרו כבר קיבל עליו תורה ומצוות כדפירש"י עה"פ וישמע יתרו, והנה קיחה לשון קידושין כמו"ש בגמ' (קידושין

להתחיל אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה וכו' אלא משום כח מעשיו הגיד לעמו וכו', והוא בכונה הנ"ל. ועי' מה שכתבנו (להלן כד ג) עה"פ ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ד'. פירש"י מצות פרישה והגבלה. וקשה לפי"ז מהו שקרא למצות אלו סיפור, ויספר לעם, וכי סיפור דברים הוא זה. וי"ל עפ"י הנודע דרך הצדיקים לומר לעם דברי מוסר ותוכחה עטופים בתוך סיפורי צדיקים וכיו"ב כדי למשוך את לבם למצות ד'. וזהו ויספר לעם את כל דברי ד', כלומר משה רבינו הטיב למסור את כל דברי ד' מלוכשים בתוך סיפור דברים.

ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ד' לישראל.

טובת המן והבאר והתורה. למה הזכיר ג' דברים הללו, ועוד מקשים למה לא הזכיר עניי כבוד. וי"ל ג' מתנות שזכו ע"י שלשה אחים, מן בזכות משה, באר בזכות מרים, תורה רמז לעניי כבוד כי תכלית הענין היה תורה שניתנה בענין, והענין היה בזכות אהרן.

ויחד יתרו על כל הטובה וגו'. פירש"י נעשה בשרו

חידושי חידושי וכו'. לכאורה הוא תימה על יתרו חותן משה, וי"ל הנה איתא במכילתא כאן (פרשה א') ויחד יתרו וגו', רבי יהושע אומר בטובת המן הכתוב מדבר, אמרו לו המן הזה שנתן לנו המקום אנו טועמים בו טעם הפת טעם בשר טעם דגים טעם חגבים טעם כל המטעמים שבעולם שנה' טובה הטובה כל הטובה על כל הטובה. וכן איתא שם על טובת הבאר אנו טועמין בו טעם יין ישן וטעם יין חדש וטעם חלב וטעם דבש טעם כל הממתקין שבעולם שנאמר טובה הטובה כל הטובה על כל הטובה וכו' ע"כ. הנה יתרו היה חוקר באלוהות ובא להתגייר ולקבל עליו עול מלכות שמים, ונשגב מהבנתו מה זאת שמספרים לו גדולות ונפלאות על כל הטובה, אנו טועמין בו טעם הפת טעם בשר טעם דגים טעם חגבים טעם כל המטעמים שבעולם שנה' טובה הטובה כל הטובה על כל הטובה, וכי בעבור מטעמים אלו בא ממקום כבודו אל המדבר, וז"ש ויחד יתרו על כל הטובה, נעשה בשרו חידושי' על כל הטובה' כלומר היה מיצר שמספרים לו בלשון טובה על כל הטובה, הן הוא לא טרח ובא אלא לטעום טעם עבודת ד' ולא טעם בשר וחגבים.

ויחד יתרו וכו'. פירש"י נעשה בשרו חידושי חידושי

היה מיצר וכו'. מה ענין בשרו לזה א"כ הול"ל נעשה נפשו חידושי וכיו"ב, וי"ל הנה אמרו בגמ' שבת (פז:) ישראל דדאיגי במצות חביל גופייהו עכו"ם דלא דאיגי במצות לא, והנה משקיבל עליו יתרו עול תורה ומצות היה דאיגי במצות כישראל ומיד נעשה חביל גופו, וז"ש נעשה בשרו דייקא חידושי חידושי.

ויבא אהרן וכו' לאכל לחם עם חתן משה לפני

האלקים. פירש"י ומשה היכן היה וכו' אלא שהיה עומד ומשמש לפניו. צ"ב וכו' לא היה שם מי שישמש לפני האורחים אלא משה רבינו, וי"ל עפ"י מ"ש מרן הבית ישראל זצ"ל (אמרים) שהיתה זו גם סעודת נישואין של משה כי נשא את גרושתו שנית עכ"ד. ולפי"ז יש ליתן טעם דהנה בספר משיבת נפש (פ' כי תבא) להג' ר' יוחנן לוריא מאלזאס מגדולי חכמי אשכנז, כתב, מנהג שהחתן משמש לפני הקרואים אף כי נמצא לו הרבה שמשים למזנו מאברהם אבינו שנאמר ואקחה פת לחם ע"י עצמו וכו' עכ"ד. ועדיין יש להעיר כאן מה שחקר מרן האמרי אמת זצ"ל (לקוטים נישואין) וז"ל, נסתפק חתן שמחל על כבודו האם כבודו מחול, כי חתן דומה למלך ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, ויש ראייה מהמשנה ביומא (עג:) המלך והכלה ירחצו את פניהם, ואיתא בגמ' (שם עה:) כלה מאי טעמא כדי שלא תתגנה על בעלה, ואם הדין הוא חתן שמחל על כבודו כבודו מחול הלא יכול הוא למחול על כבודו אלא ראייה שאין כבודו מחול, ופעם אמר שיכול להיות שכבודו מחול כי הטעם שמלך אין כבודו מחול כדי שתהא אימתו עליך וזה לא שייך בחתן רק כשהוא ת"ח כדאיתא את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים עכ"ד. ונ"ל לפשוט עפ"י מה שהביא בספר בתים לבדים (ח"ב שורש ל"ב) שיטות הפוסקים אם גם בזיוג שני נקטינן חתן דומה למלך, ומסיק דדעת הלוש והב"ש וביה"ג"ה והמקנה וערוה"ש דחתן בזוג שני אינו דומה למלך, ודעת

הח"מ והמהרש"ק ז"ל בשו"ת האלף לך שלמה דגם בזוג שני דומה למלך ע"כ. ולפי"ז י"ל דהכא שהיה משה רבינו מחזיר גרושתו לא היה לו דין מלך מצד חתן. ומה שהיה מלך ישראל (קידושין לב:) ואין כבודו מחול כבר הקשה כן בס' המקנה ונאמרו בזה תירוצים רבים ואכמ"ל.

וירא חתן משה את כל אשר הוא עושה וכו', למה

הוצרך להזכירו בתואר חותן משה הלא כבר ידוע והול"ל וירא יתרו ותו לא, י"ל הנה תמצא ז' פעמים 'חתן משה' בפרשה, י"ל רמז מאחר שהיו לו ז' שמות לא רצו להזכירו בכ"פ בשם אחד מהם לכך נוסף תאר חותן משה כנגד ז' שמותיו.

וירא חתן משה את כל אשר הוא עושה לעם

וכו'. בתרגום יב"ע וחמא וכו' ית כל דהוא טרח ועביד לעמיה וכו'. צ"ב מה טרחה ראה הלא משה לא טרח כלל אלא ישב לשפוט וכו' וגם זאת לא היה שעה ארוכה כמו שפירש"י ד"ה מן הבקר עד הערב כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפיק שעה אחת מעלה עליו הכתוב וכו', א"כ לא עבד טרחה כל כך. עוד צ"ב האין זה שלא עלתה על דעתו של אחד מכל בני ישראל לחוס על טרחתו של משה כי רבה ולהשיאו עצה כזו הלא היו שם זקנים וחכמים. וי"ל שאין כונת הטרחה על מה שיושב עם העם, אלא יתרו היה דר עם משה באהלו וראה את ההכנה דרבה שעשה משה רעיא מהימנא בתפלות ותחנונים ועבודה רבה בביתו לקראת צאתו אל העם ללמדם תורה ומצות לזכות לרוח הקודש, ואחריה להתפלל על חוליהם, כידוע דרך הצדיקים מדורות הקודמים בענין זה, זו עבודה קשה שבמקדש, וטרחה זאת לא ידע איש כי אם חותנו שהיה בביתו כמו"ש ויבואו האהלה, ע"כ אמר מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם וכו'.

וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב. פירש"י אפשר

לומר כן אלא כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב וכו' וכאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. צ"ב מהו דין אמת לאמיתו בכפל לשון. ועוד היך זה גדלה מעלת הדיין להיות נחשב לשותף להי"ת כביכול אתמא. וי"ל הכונה שהדיין ידון עפ"י אמת המדה שנוהג הוא עצמו ולא יפסוק לאחרים מה שהוא עצמו אינו מקיים, וזהו אמת 'לאמיתו' פי' לאמת שלו, וכן הוא כביכול הנהגת הקב"ה כדאיתא בירושלמי ר"ה (פ"א ה"ב) בנוהג שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזירה, רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה אבל הקב"ה אינו כן אלא גוזר גזירה ומקיימה תחילה מאי טעמא ושמרו את משמרתני אני ה' אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה. ולכן נעשה הדיין שדן אמת לאמיתו שותף לקב"ה.

כי יהיה להם דבר בא אלי. מה תשובה היא זו,

פשיטא, הלא זה הדבר שראה יתרו בעיניו ועל זאת הוקשה לו. י"ל הכונה, משה רבינו הטעים ליתרו למה הוא טורח ונותן את נפשו כל כך לשפוט את העם, כי הדבר בא 'אלי' כלומר כל דבר קשה שאירע אצל אחד מבני ישראל הנו חש בצערו כאילו בא הדבר אליו בעצמו ונוגע אל לבו, לפיכך הוא טורח כ"כ לשמוע את דבריהם ולהשיב להם כראוי.

לא טוב הדבר אשר אתה עושה. תרגום לא טוב

לא תקין, ולא כמו שמתרגם בכ"מ טב, אכן בפסוק (בראשית ב יח) לא טוב היות האדם לבדו, ג"כ תרגם לא תקין, וטעמא בעי, עי' בס' אגרא דכלה על התרגומים פ' בראשית דיש לתיבת טוב ד' פירושים, טבא, שפירא, יאות, תקין. אולי י"ל תקין ענינו דכשנצרך להתקין שני אנשים יחדיו בשלימות ולא הושלם אלא אחד, זה קרוי לא תקין, וכמו שאמרנו במשנה פסחים (פח:) תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם, כי התיקון הוא כשיהיו שניהם מתוקנים, וכן לא טוב היות האדם לבדו, האדם אינו מתוקן עד שיהיה עזר כנגדו. וכן י"ל הכא לא טוב הדבר כי ישראל היטב מתוקנים אבל רבם לא מתוקן כי כבד ממנו הדבר.

נבל תבל גם אתה גם העם הוזה אשר עמך. צ"ב

הניחא מ"ש נבל תבל גם אתה שפיר אמר, בודאי ילאה משה רבינו איש האלקים מלעסוק עם העם בכל דבר דת ודין כל

היום כאשר ישא האומן את היונק, אבל העם הזה למה יבול הן חפצם בכך לשאול את פי הרב. וי"ל שכונתו היתה שיש ללמד את העם שלא יהיו עצלים כדרך אנשים אשר כל ספק בדבר של מה בכך אינם מייגיעים את ראשם להבין ולהשכיל, אלא אצים לשאול את פי הרב או הדיין וזכה יקלו מעליהם הלימוד והעיון בתורה ומצותיה ולא עוד אלא שמוחם נאטם ונובל, וז"ש נבל תבל וכו' גם העם הזה וכו'.

נבל תבל גם אתה וגו'. פירש"י לרבות אהרן ושבעים

זקנים. צ"ב למה יבלו גם הם מה עשו. וי"ל עפ"י מ"ש בספר דגל מחנה אפרים פרשת בלק ד"ה כעת יאמר וכו', שמעתי מן הרב המנוח מו"ה יעקב יוסף הכהן ששמע מן א"ז זללה"ה שאמר, לפעמים יש שהעולם עומד במעלות הרוממות ולפעמים העולם עומד במדריגות תחתונות, ועתה שאני בעולם, העולם עומד במדריגות הרוממות עכ"ל הטהור של אא"ז זללה"ה, והנה יש להבין אמרתיו הטהורים דכשיש צדיק וחכם מנהיג בדור והעולם כרוכים אחריו ודבקים בו אזי כולם נעשו חכמים כי הכל הולך אחר הראש וגופא בתר רישא גריא (עירובין מא.), על דרך משל אדם שהוא בר שכל ויש לו חכמה אזי אף מה שעושה בידו או בשאר אברים הכל הוא בחכמה כי הכל הולך אחר השכל, כך כשהעולם הם דבקים באיזה חכם וצדיק שעושה הכל בחכמה טהורה אזי הכל הולך אחר הראש ופועלים פעולותיהם בחכמה וכו' עיי"ש. וזה שאמר יתרו למשה רבינו באם אתה תבול אזי גם אהרן ושבעים זקנים יבלו כי גופא בתר רישא גריד.

נבל תבל וגו'. נראה לומר נבול תבול ב' פעמים, א'

תאבד כוחות הגוף כי לא תוכל לעמוד בעם רב העומד עליך, ב' תאבד כחות הנפש הרוחנית מכובד משא דברי העם. עוד נ"ל כמו נובלות חכמה נובלות חכמה של מעלה תורה (ב"ר פ"א ז"ה), עפ"י מ"ש בפ' האזינו (דברים ל"ב ו) עם נבל ולא חכם, ומתרגמין עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו, ופירשו רבנן קמאי על שהשיגו רק תורה שהיא נובלות החכמה אבל לא הגיעו להשגת חכמה עליהם ע"כ. וז"ש לו יתרו, נבל תבול, פי' חכמה עליונה שבך תבול מחמת משא העם וטירדותיך. עוד יש לומר, בתוספות השלם (אות ה) כתבו נבל תבל כמו נפל תפל וכו' נשבת נשפת אותיות מתחלפות ע"כ. הנה בגמ' (מגילה טז.) דרשו נפל תפול (אסתר יג) שתי נפילות, כלומר נפילה אחר נפילה, וכן י"ל כאן נבל תבל כלומר שתי נובלות, לא בפעם אחת אבל קמעא קמעא תלך ותבול.

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וכו'. למה הוצרך

לומר ואתה תחזה הול"ל ותחזה מכל העם וכו'. וי"ל בירור זה לחזות מכל העם מי הם הראויים לדיינים, זאת יכול לעשות רק משה רבינו בעצמו המכיר ברוחו של כל אחד ואחד, לפיכך 'ואתה' תחזה דייקא.

כל הדבר הגדול יביאו אליך וכל הדבר הקטן

ישפטו הם. ואח"כ כשקיימו את דברו כתיב (יט כו) את הדבר 'הקשה' יביאון אל משה וכו' ולא אמר הדבר הגדול וצ"ב. וי"ל אמרו בגמ' סוכה (כח.) דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא, והנה יתרו היה חקן גדול בעליונים וכיון לומר כאן שדבר גדול היינו חקר שמים וארץ יביאו אל משה ומילי דעלמא ישפטו הם, אבל הם לא השיגו הדברים כיתרו ולא הבחינו שהוא דבר גדול במרכבה, רק כשבא לפניו דבר קשה מהשגתם הביאו אל משה, לכן נאמר הדבר הקשה.

את הדבר הקשה יביאון אל משה. א"ת הדבר

ה'קשה' יביאון ר"ת אהה"י זהו צירוף שם אה"ה השולט בחודש אייר, למ"ד יתרו קודם מתן תורה בא אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלקים, כתבו בכמה ספרים שהיה זה בחודש אייר, כי מן ר"ח סיון כבר לא היה למשה פנאי לקבלו, וזה נרמז כאן בר"ת.

ויחן שם ישראל נגד ההר. פירש"י כאיש אחד

בלב אחד. היצה"ר נקרא הר בגמ' סוכה (נד:), אבל בכח הרבים כשיש אחדות ואהבת רעים נקל לנצח את ההר הזה. וזהו ויחן שם ישראל נגד ההר.

ולהרשיע עצמו, אכן הוא עצמו בשפלותו כדרך הצליקים שאינם מאמינים בעצמם עד יום מותם ולכן ה' יודע השי"ת שבואים גם עתה יפסול עבודתו וירשיע עצמו וירצה להוסיף עוד בעבודתו לילך במדרגה יותר גדולה וזה לא ה' רצון השי"ת שיפסול עוד עבודה הלזו לכן לקחו קודם זמנו, וז"ש רש"י ז"ל צדיק ה' ר"ל שה' צדיק כל כך שה' בתכלית השלימות שלא ה' צריך לפסול עוד מעשיו הראשונים, וקל בדעתו ר"ל שה' נקל בדעתו, לשוב להרשיע ר"ל שה' נקל בלעתו לשוב בתשובה גם על עבודה הלזו ולהרשיע עצמו עוד, וזה לא רצה השי"ת שיפסול גם עבודה כזה, לכן מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו כדי שלא יפסול עוד עבודה זו והבן ודפח"ח ושי"י, עכ"ל בס' אמרי יוסף.

וזהו אמרו כאן עתה ידעתי כו' מכירו הייתי שצריך אני לעשות תשובה על לשעבר, היינו מה שעברתי על רצוני ית"ש ועשיתי שלא כהוגן, ועכשיו השגתי למדרגה שיש לי לעשות תשובה ביותר, היינו על מה שלא עבדתי את הבור"ה אתמול ביותר, כי היום אני מכיר שהעבודה של אתמול לא ה' כלום. (אור מלא)

כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי וכו'. דלכאורה יקשה מה תשובה הוא זה, וכי לא ראה יתרו שבאים אליו אל המשפט, הרי בודאי שמע הטענות, רק על כרחך הוקשה בעיניו למה הוא עושה הדבר הזה בעצמו, וא"כ לא השיב משה כלום ע"ז, ולפי הנ"ל יונח דמוע"ה השיב כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי וכו', והנה בשעת המשפט אימתי תפול עליהם, כי הנשפטים אימת הדיין עליהם שיוציא בלעם מפייהם ויענישם כאוולתם, הנה אז והודעתי את חוקי האלקים וכו', כי בשעת המורא והאימה יש מקום מוכן לקבל ממנו המצוות והתורה, ע"כ הנני מוכרח לעשות הדבר בעצמי ולא ע"י שליח. נ"ל. (אגרא דפרקא חת)

והיה אם שמע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ. ולכאורה הלשון כפול

אם שמעו תשמעו והול"ל אם תשמעו בקלי, ועוד מאי בזה שייכות ושמרתם את בריתי. אמנם האדם השלם בכל הדברים ששומע אף דברים האסורים מוצא בהם רמיזא דחכמתא וממילא נשמר מהרהר רע, וז"פ הכתוב אם שמעו אפילו אם תשמעו דברים האסורים בעלמא ובהשמועה הזו תשמעו בקלי, וממילא ושמרתם את בריתי דייקא ברית קודש, והייתם במדרגה לי לשמי סגלה מכל העמים מכל ההוה שבעולם תברור סגלה לשמי, כי לי כל הארץ כי כל הארציות והחמוריות שלי הם שכלם מהקדושה. (בני שלשים)

אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. פירש"י לא פחות ולא יותר. מה היה בידו להוסיף, י"ל דלהלן בסוף הפרשה כתיב ואם מזבח אבנים תעשה לי וכו', פירש"י כל אם ואם בשתורה רשות חוץ משלשה וכו' עיי"ש, וזה שכאן אם שמעו תשמעו בקולי אינו ביניהם, משמע שהוא רשות, וטעמו כדי שתהיה להם הבחירה חפשית. וז"ש אלה הדברים לא פחות ולא יותר שלא יטיל עליהם כחובה.

המשך בעמ' הבא

ענה ידעתי כי גדול ה' כו'. כתב רש"י ז"ל עתה ידעתי,

מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר, בהקדם דברי אמרי יוסף

בפר' בראשית (דף י"ז ע"ג מדפי הספר) בפר' ויתהלך חנוך את

האלקים אחרי וגו' ופירש"י ז"ל צדיק היה וקל בדעתו לשוב

להרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו

כו' שנותיו עכ"ל. ושמועתי מאמרו ר"ל צלה"ה ששמע בשם

הה"צ הק' מסטערליסק צוקללה"ה שאמר בביאור דברי

רש"י כי הנה נודע שהצדיק הוא הולך ואינו עומד במדרגה

דמי שהוא רשע ושונא לישראל, מגודל

הנטירה והאיבה שבלבו לא יטה אוזן

לשמוע השבח רק הגנאי, וכן הוא תמיד

מי ששונא לתלמידי חכמים וליראי ד'

בכל דור, אם שומע מספרים בשבחם

לא יתפעל ולא יכנס הדבר באזניו

כאלו אינו שומע, רק אם יוכל למצוא

איזה גנות לזה מטה און ושמוע אפילו

בעת שינתו, כי לא יחפץ כסיל בתבונה

(משלי י"ב), והוא דבר אמיתי בעצמו

אינו צריך למדרגה. והנה קודם לזאת

הפרשה נאמרה ביום עמלק ללחום,

הנה לא נתפעל עמלק משמעו את

הפלאי פלאות לבוא ולחסות ולהתדבק

בישראל, רק זה שמע כשאמרו היש ד'

בקרבנו אם אין, סמך ליה ויבוא עמלק

כו', הנה שמע הגנות, ועלה קאמר וישמע

יתרו את כל אשר עשה אלקים כו', הוא

שמע רק השבח איך השי"י פעל כל זאת

למשה ולישראל עמו ז"ש עשו שמע

ביציאתן של ישראל כו', הוא לא שמע

רק שיצאו ישראל ממצרים באפשר על

ידי התחבולות וכיוצא, הא ראהו אמרו

היש ד' כו', ויתרו שמעו את כל אשר

עשה אלקים כו', זהו שבחן של ישראל,

הבן הדבר. (אגרא דכלה)

וישמע יתרו. וברש"י קריעת

ים סוף ומלחמת עמלק. י"ל עפ"מ"ש

האברבנאל להקשות למה בעמלק כתיב

צא והלחם בעמלק, ובמצרים כתיב ד'

ילחם לכם ואתם תחרישון עיי"ש. וי"ל

כי הנה לימדת עמלק היה כלפי מעלה

כמו"ש ולא ירא אלקים. וזרק מילות

כלפי מעלה. ועל כן בא קודם תורה

כדי למנוע קבלת התורה, והיינו נמי נגד

שמים שלא יהיה להקב"ה למי לתת את

התורה, והנה הכל בידי שמים חוץ מיראת

שמים, ולכן במלחמה כזו צריכים לצאת בעצמם ללחום כי

אינו בידי שמים, משא"כ במצרים שהיתה מלחמה סתם א"ל

ד' ילחם לכם וגו', והנה יתרו כשקיבל עליו עול מצוות היה

יכול לישב במדין ולעשות כפי יכלתו לעצמו באמונתו ולצפות

לישועת ד' שיוכל להמשיך בעבודתו באין מפריע, אבל כאשר

שמע קר"ס ומלחמת עמלק שבא' כתיב ד' ילחם לכם ובא'

כתיב צא הלחם בעמלק הבין ההבדל בין ב' בחי' הללו, וע"כ

יצא ממדין ללחום מלחמת ד' ולהצטרף לבניי החרדים על

דבר ד' ולא לשבת יחידי בביתו ולסמך על הנס. (תפוחי חיים)

אחת כמלאך רק הולך ממדרגה למדרגה וכל זה הוא ע"י

שפוסל מעשיו הראשונים ומפשפש במעשיו ורואה שלא ה'

עבודתו עדיין בתכלית השלימות הצריך ומהרהר בתשובה

על זה ומתחרט ומקבל על עצמו להוסיף בעבודתו מהיום

והלאה וע"ז הולך ממדרגה למדרגה ובכל יום ויום מוסיף

הולך בעבודתו יתברך, אמנם חנוך היה הולך בכל יום ויום

למעלה למעלה ממדרגה למדרגה עד שבא למדרגה גדולה

כל כך שלא היה רשאי לפסול עוד מעשיו הראשונים כי ה'

בתכלית השלימות ולא היה רשאי עוד לפסול עבודה כזו

כשהם באחדות ואפילו שיהיו במדבר ציה או על ראש ההר

ג"כ לא יסור החן מהם, כמו"ש מצא חן במדבר (ירמיה לא א),

וז"ש ויחן שם ישראל נגד ההר.

ואשאל אתכם על כנפי נשרים וגו'. כנפי נשרים

עולה בגמ' ת"ר, רמז לשש מאות אלף רגלי שיצאו ממצרים

על כנפי נשרים.

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

בעיניו של חבירו ואומר שזה מאריך בחפלתו יותר מדאי

וזה מקצר בתפלתו וכדומה, וזה שאמר כאן ויחן שם ישראל

שהוא לשון חן שכל אחר מצא חן בעיני חבירו והיו כאיש אחר

בלב אחד עכ"ל. ויש להוסיף דכלל ישראל יש להם חן אף ורק

עוד י"ל, בספר ראשי בשמים כתב ששמע מפי הרה"ק

ר' יצחק מוורקא זיע"א שאין עתה אחדות בישראל ואפילו

בכשרים, והוא מפני שמעשה של כל אחד ואחד אין לו חן

אנכי ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. מהו בית עבדים, וכי היה להם בית מיוחד לעבדים. י"ל שהיו שקועים כל כך בעבדות ובשפלות עד שגם בהיותם בבית מגוריהם לא היו חשים עצמן כבני חורין אלא מושפלים כעבדים וזהו בית עבדים.

מבית עבדים. עמדותי למנין בתורה ונמצא עשרה פעמים שיצאו ממצרים 'מבית עבדים', ט' פעמים כתיב מבית עבדים ופ"א מה שנתבאר אצלנו בפ' מקץ עה"פ אנחנו מובאים להתגלות וכו' ולקחת אותנו לעבדים. רמזו שעתידים ישראל להיות עבדים במצרים. י"ל שכנגד י' פעמים עבדים נעשו מצרים בעשר מכות להוציאם מבית עבדים ונעשו מזה עשרת הדברות כמו"ש לעיל פ' וירא (ד"ה והחרטמים) בשם ח' הרי"מ כי העשר מכות נגד העשרה מאמרות ועשרת הדברות ע"י"ש.

וירא העם ויגעו ויעמדו מרחוק. בגמ' שבת (פח:) כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתו של ישראל שנאמר נפשי יצאה בדברו, ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתו דיבור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם וכו'. מאי טעמא יצאה נשמתו, כאן רמז למ"ש אין ד"ת מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה, והטל שהחיה אותם גם הוא התורה כמו"ש כי טל אורת טלך (ישעיה כו יט) היינו אור התורה, נמצא שהכל תלוי בתורה הלומד תורה ממית עצמו עליה ושוב חזר וחי ג"כ ע"י התורה, ואולי נרמז הכל בפסוק הנ"ל, יחיו מתוך נבלתי וקומוץ הקיצו ורגנו שכני עפר כי טל אורת טלך, שכני עפר אלו התלמידים התאבקים בעפר רגליהם של תלמידי חכמים.

וכל העם רואים את הקולות. פירש"י מלמד שלא היה בהם אחד סומא. צ"ב הלא זאת כבר למדנו לעיל (ט"א) כי ביום השלישי ירד ד' לעיני כל העם פירש"י מלמד שלא היה בהם סומא. וי"ל שם מדבר על ראייה גשמית שנפקחי עניהם של הסומים, וכאן מדבר על ראייה רוחנית שלא ע"י העין אלא כמראה חלום ונבואה שאינו תלוי בעין (עי' ביאורי בס' אגרא דפרקא רצ"ז), ולמדנו שכולם היו רואים למדרגה זו, וכל העם רואים את הקולות.

לבעבור נסות אתכם למען תהיה יראתו על פניהם וכו'. פירש"י נסות לשון הרמה. ועי' רמב"ן ושאר מפר שנתחקו לפרשו על ענין נסיון. ואפשר לבאר בפשיטות דהנה אחר עשרת הדברות במעמד הר סיני נתנה כל התורה למשה רבינו לבדו ולא לעיני כל ישראל, והיו עוללים לטעון כי אינם מאמינים כיון שלא אליהם דיבר ד' ועיניהם לא ראו, לפיכך הראה להם גודל היראה והפחד שנפל עליהם בעת גילוי שכינה עד שכמעט פרחו נשמתו ושוב לא יתפצו בזה עוד, ולא יטענו אח"ז למה לא נגלה עליהם בכל שאר המצוות, אלא יאמינו בדברו של משה ששמע מפי ד', וז"ל למען נסות אתכם כמו אשר לא נסתה הצג כף רגלה (דברים כח נז) וכמו"ש כל זאת נסיתי בחכמה (קהלת ז כג) כלומר שתהיו מנוסים בעצמכם על בשרכם בהתגלות השכינה ואימתה הגדולה וממילא לא תתפצו בזה עוד.

ויש להסמיך לזה מ"ש בס' ארץ צבי (ס"קצ"ז) וז"ל ושמעתי מכ"ק אדמו"ר רשכבה"ג צ"ל מסאכטשאוו שהגיד בשם הה"ק הרבי ר' בונם צ"ל מפשיסחא שאינו מבין איך רבינו האבן עזרא היה יכול לחיות ה' מינוטען מחמת גודל הפחד ויראת שמים שה' לו עכ"ל הקדוש יע"ש, ובס' שפתי צדיק פ' תצוה אות י"ח כתב שמעתי מפ"ק זקני ז"ל ששמעו מרבו ר' בונם ז"ל זה הלשון, איך פארשטיי נישט ווי אזוי די אקסלין פון אבן עזרא האבין אויס גיהאלטן פין גרויס יראת שמים שה' בו עכ"ד.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרביתנו הקדושים מקאסאן זצוק"ל

מנהגי שבת קודש [ח"ג]

כא. תיכף אחר הדלקת הנרות, התעטף רבינו האור מלא בטליתו וביקר עליה ואמר רבון כל העולמים וכו' הנדפס בסידורים אחר שלום עליכם (כך נהגו רבותינו הק' זיע"א שלא לומר רבון כל העולמים בשב"ק כי אין לומר שום תחינות ובקשות בשבת קודש על כן אמרו תפילה זו בעש"ק קודם מנחה). ולקח בידו סידור ר' אשר והלך לבית המדרש.

כב. בהגיעו לבית המדרש התחיל באמירת הודו לה כי טוב, פסוק בפסוק, חוץ משיני הפסוקים כל אוכל תתעב נפשם וישמע עד שערי מות, ויזעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם ישיעם שאמר ביחד, וכן שני פסוקים האחרונים יראו ישרים וגו' מי חכם וגו' גם כן אמר ביחד.

כג. אחר הודו ישב על כסאו ואמר ידיד נפש וכן סדר הקרבנות מלה במלה בקול עד שנשמע כל הגה היוצא מפיו. וסיים החרוז האחרון של ידיד נפש בקול, וכן סדר הקרבנות, כמו בשחרית, ואחר כך נעמד ואמר אשרי.

כד. כשהיה בעצמו הש"ץ, מה נעים היתה תפילת החזרה בהתרגשות והתעוררות, ובכמה ברכות היה בוכה עד שגעו כל העם בבכי בהתעוררות וגעגועים והרהורי תשובה.

כה. בשעת אמירת עליו לשבח בהגיעו לועל כל נקוה ישב על כסאו.

כו. בדרך כלל התפלל רבינו בעצמו קבלת שבת לפני התיבה, וכשהיה שם איזה אורח חשוב כבדו דביו להיות הש"ץ, ואז ישב רבינו על מקומו עד בואו ונצא שקודם מזמור לדוד, וכיסה את ראשו בטלית.

כז. במזמור לכו נרננה סיים רק בתיבות אם יבואו אל מנוחתי (ולא התחיל כמנהג העולם ארבעים שנה וכו'), וקודם מזמור לדוד אמר בואו ונצא וכו', ואמר מזמור לדוד פסוק בפסוק, ולא אמרו אנא בכח קודם לכה דודי, אלא כבדו לאחר, ובשנים

כח. כשהיה רבינו בעצמו הש"ץ לא זימר בעצמו לכה דודי, אלא כבדו לאחר, ובשנים האחרונות זימר בנו הב' הק' אלתר הי"ד.

כט. נשאר עומד על מקומו עד החרוז מקדש מלך, ואף כשהיה בעצמו הש"ץ ישב אז על כסאו, ובשעת אמירת החרוז ימין ושמאל עמד, ובשעת אמירת החרוז בואי בשלום רקד כמה רקידות קטנות על מקומו, ואמר בואי כלה בכ"ף דגושה.

ל. בהחרוז בואי בשלום הסתובב למערב דרך צד ימין, ובאמירת התיבות בואי כלה פנה את עצמו גם כן לצד ימין באופן שבעם השלישית שאמר בואי כלה כבר היה עומד לצד מזרח ואמר בואי כלה שבת מלכתא.

לא. אף כשרבינו היה הש"ץ, אם היה אחד בבית המדרש שהיה לו יארצייט באותו שבת, או בשבוע שאחרי כן, אמר אותו אדם החצי קדיש וברכו שאחר מזמור לדוד ה' רעי קודם עליו.

לב. אחר עליו לשבח אמר אדון עולם, ואחר כך בירך לכל הקהל א גוט שבת, ואחר כך ישב מעט ויצא מבית המדרש.

לג. בשבת פרשת יתרו היה ההתרומומות כעין חג השבועות בקבלת התורה, והתפלל בעצמו שחרית ומוסף, וקריאת התורה היתה מעין קבלת התורה באימה ופחד ברתת וזיע ובקול גדול, ובהגיעו לפסוק ויידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר הגביה קולו יותר בהתלהבות עצומה, ובקול שאגת ארי קרא אנכי ה' אלקיך בקול אדיר וחזק ממש בהתפשטות הגשמיות וכה המשיך קריאת כל העשרת הדברות.

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

מעמד קריאת עשרת הדברות אצל רבינו האור מלא זיע"א

סיפר מו"ר ר' שלום אלי' פעלברבוים ז"ל: פעם אחת בקריאת התורה כאשר הגיע רבינו לעשרת הדברות איני זוכר אם היה זה בפ' יתרו או בחג השבועות, כאשר החל לקרוא אנכי ה' אלקיך התרומום על שולחן הקריאה ורכן על גבי הספר תורה בלהב אש ובדביקות עצומה ונראה כמתעטף ממש באותיות התורה, הגבאים נאלצו להורידו מן הבימה ולהושיבו על מקומו, וכמה רגעים לא שבה רוחו אליו עד שנרגע.

סיפר הרה"ח ר' משה חיים פעלברבוים ז"ל איש חסיד אחד שהיה מחסידי הרה"ק ר' שמחה ישכר בער מציעשינאוב ועוד הכיר את הרה"ק הדברי יחזקאל משינווא היה בא אחר פטירת רבו לפעמים לקאסן, פ"א היה בשבת פ' יתרו ושמע את רבינו בקריאת עשרת הדברות, אחר הצהריים בא האיש לביהמ"ד וניגש אל שולחן הבחורים שלמדו שם ואמר הידעתם שבקריאת עשרת הדברות שקרא הרבי הזדעזעו גם קורות בית המדרש דבר כזה לא נשמע ולא נראה במקום אחר.

הרה"ח ר' יצחק אייזיק ביינהורן ז"ל, אמר שהוא יכול לומר בתורת עדות שבקריאת עשרת הדברות היה נראה רבינו כמרחף באויר ולא היה על הקרע.

סיפר הרה"ג רבי משה וייס ז"ל מירושלים תלמיד רבינו האור מלא: פעמיים בשנה היו הדרכים עמוסות בעגלות ובהן חסידים רבים מכל קצוי הארץ, משתוקקים להגיע לשבות במחוז חפצם - העיירה קוסון, במחיצת הרבי בעל האור מלא זצוק"ל הי"ד, היו אלו שבתות פרשת יתרו ופרשת ואתחנן, בהן קוראים בספר התורה את מתן התורה ועשרת הדברות.

לכל היה ידוע שאף שלא נמנה על חסידי קוסון טרח אף הוא באותן שנים ובא שמה עם כל המוני בית ישראל "שכששומעים את עשרת הדברות אצל הרבי מקוסון מרגישים ממש את מעמד הר סיני כפשוטו..."

יה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

ברגשי גיל ושמחה

שהחיינו וקיימנו עד היום, מה נכבד היום בו זכינו לסיום שנה הראשונה לגליון "הצבי והצדק" ופתיחת שנה חדשה אשר זוכים אנו לעסוק ולהנות במשנת רבותינו הק' ומנהגים והילוכם בקודש ולהפיץ בקרב ציבור שוחרי תורה וחסידות המתענגים בהם מדי שבוע.

כאן המקום להודות על ההערות והארות החשובות ועל העידוד והתמיכה שאנו מקבלים מקוראי הגליון ובתפילה על העתיד שבה יתן ה' וכה יוסיף שנוכל להמשיך בעבודת הקודש לזכות אחב"י בהפצת תורה וחסידות ולהגדיל תורה ולהאדירה.

המערכת